

دانشگاه آزاد اسلامی
مرکز بین المللی بندر انزلی
گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش حقوق خصوصی

عنوان:

ماهیت، مبنا و احکام انواع مهریه در عقد موقت در حقوق و فقه اسلامی

استاد راهنما:

دکتر رضا سیمبر

استاد مشاور:

دکتر محمود کهنی

نگارنده:

طه اشرفی

پاییز ۱۳۹۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی مرکز بین المللی تحصیلات تکمیلی بندر انزلی

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادانشجویان و اعضاء هیات علمی و احدی دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

۱. اصل برائت: الزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.
 ۲. اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
 ۳. اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
 ۴. اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منافع در اختیار.
 ۵. اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت مادر انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
 ۶. اصل رعایت حقوق: الزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
 ۷. اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
 ۸. اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی مرکز بین المللی تحصیلات تکمیلی بندر انزلی

تعمد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب طه اشرفی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته / دکتری تخصصی در رشته حقوق خصوصی در تاریخ / / ۱۳۹۹ از پایان نامه ام تحت عنوان: ماهیت، مبنا و احکام انواع مهریه در عقد موقت در حقوق و فقه اسلامی با کسب نمره ۱۷,۲۵ و درجه خیلی خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه/رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران اعم از (پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.
- ۲- این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل قصد استفاده و بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

اثر انگشت

امضا

تاریخ / / ۱۳۹

تقدیم به

پدر و مادر عزیز و مهربانم

که با قلبی سرشار از عشق و معرفت، صبورانه محیطی سرشار از آرامش و آسایش

فراهم نمودند تا اسباب تحصیل و کمال اینجانب میسر گردد.

,

همسر فداکار و مهربانم که در سختی‌ها و دشواری‌های زندگی، همواره یاور می‌دلسوز و

فداکار و پشتیبانی محکم و مطمئن برایم می‌باشد

سپاسگزاری:

با تشکر از اساتید ارجمند:

جناب آقای دکتر رضا سیمبر و جناب آقای دکتر محمود کهنی

که راهنمایی و مشاوره این پایان نامه را تقبل فرموده و با ایجاد انگیزه و توصیه‌های مشتاقانه شان فرصت پژوهش و تحقیق در این مقوله را برایم فراهم آوردند، از خداوند تبارک و تعالی توفیق روزافزون ایشان را در مجامع علمی خواهانم

مقدمه

بعد از حمد و سپاس پروردگار متعال که قدرت و توان آموختن به ما ارزانی داشته و درود بر فرستاده او خاتم النبیین حضرت محمد مصطفی (ص) که بزرگترین معلم انسانها بود.

و خداوند متعال در راه کسب علم و دانش انسانهایی وارسته را روشنگر راه ما ساخته تا بوسیله ایشان بتوانیم از قطره علم به وجود دریای بیکران دانش پی ببریم.

اکنون در پایان نامه پیش رو تحت عنوان ماهیت، مبنا و احکام انواع مهریه در عقد موقت در حقوق و فقه اسلامی کوشش به عمل آمده تا موضوعی مورد بررسی قرار گیرد که از دیرباز با خلقت انسان آغاز شده و پس از گذشت صدها قرن همچنان موضوعی تامل برانگیز بوده و تازگی و نوگرایی خود را دارد و از این جهت همواره پرسشهای متعددی را در خود نهفته دارد.

موضوع به اساتید گرامی پیشنهاد داده شد و ایشان آنرا به دلیل محتوای آن و همچنین با توجه به اینکه تاکنون نمونه آن مورد بررسی قرار نگرفته بود و نیز تحقیقاتی در این زمینه به ثبت نرسیده بود پذیرفته و بدین ترتیب نگارش و گردآوری مطالب پیرامون این موضوع رقم زده شد.

در این پایان نامه کوشیده شده (سعی بر آن شده) تا ضمن بررسی مسائل پیرامون موضوع عقد موقت چگونگی و علل پیدایش و فراز و نشیبهای آن در طول تاریخ نیز در کشورهای اسلامی و غربی مورد بررسی قرار گیرد. البته ناگفته نماند در خصوص موضوعات مشابه پیرامون عقد موقت مطالب و کتب زیادی گردآوری شده است. و علما و اندیشمندان صاحب نظر بسیاری کتب ارزشمندی را در این زمینه گردآوری و کتابت نموده اند. و بدیهی است بسیاری از مطالب گردآوری شده در این پایان نامه نیز با اقتباس از آن کتب معتبر است ولی تاکنون صرفاً به موضوع ماهیت مبنا و احکام انواع مهریه در حقوق و فقه اسلامی پرداخته نشده است. لذا در این پایان نامه سعی بر آن شد که این موضوع مورد بحث و بررسی قرار گیرد. و امید است تا خواننده محترم بتواند با مطالعه آن اطلاعاتی را کسب نموده و به سوالاتی که در این زمینه به ذهنش متبلور میشود پاسخ دهد.

بدیهی است که بی عیب و نقص و کمال مطلق باری تعالی است و جز او بی بدیل نیست. پس از خوانندگان محترم تمنا دارد کم و کاستیهای این پایان نامه را بر این حقیر ببخشایند.

طه اشرفی

پاییز ۱۳۹۹

فهرست مطالب

چکیده..... ۱

- ۱- بیان مساله ۲
- ۲- اهمیت و ضرورت تحقیق ۴
- ۳- پیشینه تحقیق ۴
- ۴- نوآوری های تحقیق ۷
- ۵- اهداف تحقیق ۷
- ۶- سوالات تحقیق ۷
- ۷- فرضیه های تحقیق ۷
- ۸- روش تحقیق ۸
- ۹- ساختار تحقیق ۸

فصل اول: کلیات و مفاهیم تحقیق

- ۱-۱- تبیین مفاهیم ۱۰
- ۱-۱-۱- تعریف نکاح موقت ۱۰
- الف- تعریف لغوی متعه ۱۰
- ب- تعریف اصطلاحی نکاح متعه ۱۱
- ۱-۱-۲- تعریف مهریه ۱۲
- الف) در لغت ۱۲
- ب) در اصطلاح ۱۳
- ۱-۱-۳- اقسام مهریه در ازدواج موقت ۱۴
- ۱-۲-۱- پیشینه تاریخی نکاح موقت ۱۵
- ۱-۲-۱-۱- پیشینه تاریخی نکاح موقت در اسلام با ملاحظه مستندات شرعی ۱۵
- ۱-۲-۲-۱- پیشینه تاریخی ازدواج موقت در سایر ادیان و ملل باستان ۱۸
- ۱-۲-۳-۱- پیشینه تاریخی ازدواج موقت در غرب ۱۹
- ۳-۱- ارکان نکاح منقطع ۲۳

۲۳	۱-۳-۱- نکاح موقت
۲۴	۲-۳-۱- طرفین عقد موقت
۲۶	۳-۳-۱- مهر در نکاح موقت
۲۸	۱-۳-۳-۱- نحوه پدید آمدن مهریه
۳۵	۲-۳-۳-۱- نظریه ویل دورانت در خصوص نکاح موقت
۳۸	۴-۳-۱- مدت

فصل دوم: عقد موقت و احکام مهریه در آن

۴۴	۱-۲- احکام تشریح ازدواج موقت در اسلام
۴۸	۲-۲- احکام انواع مهریه در عقد موقت
۴۹	۱-۲-۲- مهر به عنوان هدیه ای با صفا
۵۰	۲-۲-۲- مهر، نشانگر عزم و اراده ی جدی مرد
۵۱	۳-۲-۲- مهر به عنوان عوض از دست دادن بکارت دختر
۵۱	۴-۲-۲- مهر و مانعیت از لجام گسیختگی مردان هوس باز
۵۲	۵-۲-۲- مهر، پشتوانه ی حقوقی و اجتماعی زن
۵۳	۳-۲- ماهیت و کارکرد مهریه در عقد موقت
۵۳	۱-۳-۲- رویکرد مبنایی به ماهیت مهر
۵۴	۲-۳-۲- معاوضی بودن مهر
۵۴	الف) مهر؛ عوض سلطنت بر زوجه
۵۶	ب) مهر؛ عوض تمتع جنسی
۵۸	۳-۳-۲- رابطه مهر و تمکین
۵۹	۴-۳-۲- غیرمعاوضی بودن مهر

فصل سوم: احکام مهریه و ضمانت اجرای آن در عقد موقت از منظر حقوق موضوعه و فقه اسلامی

۶۷	۱-۳- احکام مهریه در عقد موقت در حقوق موضوعه و فقه اسلامی
----	--

- ۳-۱-۱- چگونگی مالکیت زوجه نسبت به مهریه در عقد موقت ۶۷
- ۳-۱-۲- حکم مهریه در صورت بذل مدت ۶۸
- ۳-۱-۲-۱- حکم مهریه در صورت بذل مدت قبل از نزدیکی ۶۸
- ۳-۱-۲-۲- حکم مهریه در صورت بذل مدت بعد از نزدیکی ۶۹
- ۳-۱-۳- حکم مهریه در صورت موت زن ۶۹
- ۳-۱-۴- حکم مهریه در صورت بطلان نکاح ۷۱
- ۳-۱-۴-۱- کشف بطلان نکاح قبل از نزدیکی ۷۱
- ۳-۱-۴-۲- کشف بطلان نکاح بعد از نزدیکی ۷۲
- ۳-۱-۵- حکم مهریه در صورت فسخ نکاح ۷۷
- ۳-۱-۶- شرط خیار در مهر در نکاح منقطع ۷۹
- ۳-۲- ضمانت اجرای مهریه در نکاح منقطع ۸۰
- ۳-۲-۱- الزام زوج به پرداخت ۸۰
- ۳-۲-۱-۱- رجوع به دادگاه ۸۰
- ۳-۲-۱-۲- رجوع به دواير اجرای ثبت ۸۱
- ۳-۲-۲- حق حبس ۸۱
- ۳-۲-۳- وجه التزام ۸۳
- ۳-۲-۴- ضمانت اجرای پرداخت مهر در صورت اعسار مرد در عقد موقت ۸۵
- نتیجه گیری ۸۶
- پیشنهادات: ۹۱
- فهرست منابع و مآخذ ۹۲
- الف) منابع فارسی ۹۲

چکیده:

تنها حق مالی که به وسیله عقد نکاح موقت برای زوجه ایجاد می‌شود، مهریه است. از این رو با توجه به اهمیت آن هدف پایان نامه حاضر بررسی ماهیت، مبنا و احکام انواع مهریه در عقد موقت در حقوق و فقه اسلامی به بهره‌گیری از روش تحلیلی و توصیفی بوده است. نتایج تحقیق حاکی از این است که فقط مهرالمسمی مربوط به عقد ازدواج موقت است که با تراضی قبل از عقد یا ضمن عقد تعیین می‌گردد و در عقد موقت زمینه‌ای به وجود نمی‌آید تا مهرالمثل یا مهرالمتعه جایگزین مهرالمسمی شود مگر در یک مورد که زن به فساد نکاح جهل داشته باشد و نزدیکی نیز صورت گرفته باشد که در این حالت زن مستحق مهرالمثل است. در خصوص رابطه مهر و تمکین در عقد موقت باید گفت نظر کسانی که مهر را در مقابل تمکین می‌دانند، قابل پذیرش است و در صورت عدم تمکین زوجه منقطع به همان نسبت از مهر او کاسته خواهد شد و استناد به ماده ۱۰۹۶ ق.م در اثبات خلاف این نظر صحیح نمی‌باشد. چرا که ماده مزبور در مقام بیان این نکته است که اگر شوهر به اختیار خود با زن نزدیکی نکرد این امر سبب سقوط مهر زوجه نمی‌شود نه اینکه منظور این باشد که زن در طول مدت تمکین نکرده ولی با این حال مستحق تمام مهر می‌باشد. لذا مالکیت زوجه منقطع نسبت به مهر در فرض دخول نیز مشروط به تمکین در تمام مدت می‌باشد. البته قانونگذار ما، نسبت به وجود رابطه میان مهر و تمکین، سکوت اختیار نموده و این مورد از نواقص و کاستی‌هایی است که در تدوین مواد قانون مدنی در خصوص نکاح منقطع، وجود دارد. الزام زوج به پرداخت از طریق رجوع به دادگاه و رجوع به دوایر اجرای ثبت، استفاده از حق حبس و پیش‌بینی وجه التزام به عنوان ضمانت اجرای عدم پرداخت مهر از سوی زوج در نکاح منقطع محسوب می‌شود.

واژگان کلیدی: نکاح، عقد موقت، مهریه، تمکین، بذل مدت.

۱- بیان مساله

پدید آمدن مهریه نتیجه تدبیر ماهرانه ای است که در متن خلقت و آفرینش برای تعدیل روابط زن و مرد و پیوند آنها به یکدیگر بکار رفته است و ریشه در حیا و عفاف زن دارد. زن با الهام فطری دریافته است که عزت و احترام او به این است که خود را رایگان در اختیار مرد قرار ندهد؛ و همین سبب شده که زن توانسته با همه ناتوانی جسمی، مرد را به عنوان خواستگار به آستانه خود بکشاند و مردها را به رقابت با یکدیگر وادار کند. در طول تاریخ زن در مرد تأثیر فراوان داشته است، تأثیر زن در مرد از تأثیر مرد در زن بیشتر بوده است بسیاری از هنر‌نمایی‌ها و شجاعت‌ها و دلاوری‌ها و نبوغ‌ها و شخصیت‌های مرد مدیون زن و خودداری‌های ظریفانه او است، مدیون حیا و عفاف زن است. برای همین زن همیشه در روحيات مرد تأثیر می‌گذاشته و مرد در اجتماع تأثیر می‌گذارد، آنگاه که حیا و عفاف و خودداری زن از میان برود و زن بخواهد در نقش مرد ظاهر شود اول به زن مهر باطله می‌خورد و بعد مرد مردانگی خود را فراموش می‌کند و سپس اجتماع در اثر فساد و بی‌بندباری و شکسته شدن نظام و ارکان خانواده منهدم می‌گردد. مهریه، ماده ای است از یک آئین نامه کلی که طرح آن در متن خلقت ریخته شده است و با دست فطرت تهیه گردیده است. در اسلام هم مهریه یک چیز ابداعی و اختراعی نبوده بلکه اسلام مهریه را به حالت فطری و طبیعی آن برگردانید. چنانچه قبلاً نیز بیان شد پیدایش نخستین بذل مهریه مربوط به سالیان قبل از اسلام میشود و دین مبین اسلام آنرا بصورت جامع و کامل بیان نموده است بطوری که هیچ کم و کاستی در آن باقی نگذاشته و با تبحر و مهارت خاصی آنرا تدوین و ابلاغ نموده بطوری که حتی پس از ۱۴۰۰ سال از تدوین آن، هنوز میتواند پاسخگوی بسیاری از سوالات و مشکلات پیش آمده در زمینه مهریه باشد و نیز مهریه را می‌توان بعنوان یک پشتوانه اجتماعی برای زن محسوب کرد زیرا در صورت جدایی زن و مرد، زن متحمل خسارت بیشتری می‌شود زیرا مرد طبق استعداد خاص بدنی معمولاً در اجتماع نفوذ و تسلط بیشتری دارد و همچنین مردان برای انتخاب همسر مجدد امکانات بیشتری دارند ولی زنان بیوه با از دست رفتن سرمایه جوانی و زیبایی امکاناتشان برای انتخاب همسر جدید کمتر است مهریه چیزی به عنوان جبران خسارت برای زن و وسیله‌ای برای تأمین زندگی آینده اوست قرآن کریم با لطافت و ظرافت بی نظیری می‌گوید: (وَأَتُو النِّسَاءُ

صَدَقَاتِهِنَّ نَحْلُ)؛ (سوره نسا آیه ۴) یعنی مهریه زنان را که به خود آنها تعلق دارد (نه به پدران یا برادران آنها) و عطیه و پیشکشی است از جانب شما به آنها به خودشان بدهید. قرآن کریم در این جمله کوتاه به سه نکته اساسی اشاره کرده است: اولاً با نام صدقه یاد کرده است نه با نام مهریه زیرا نشانه راستین بودن علاقه مرد است. دیگر اینکه با ملحق کردن ضمیر (هُنَّ) به این کلمه می‌خواهد بفرماید که مهریه به خود زن تعلق دارد نه پدر و مادر، مهریه مزد پرورش و شیردادن و تغذیه و خوراک او نیست. سوم اینکه با کلمه نحله کاملاً تصریح می‌کند که مهر هیچ عنوانی جز عنوانی تقدیمی و پیشکشی و عطیه و هدیه ندارد؛ بنابراین مهریه از احساسات دقیق و عطف‌آمیز مرد ناشی شده نه از احساسات خشن و مالکانه او، آنچه از ناحیه زن در این امر دخالت داشته، حسن خودداری مخصوص او بوده نه ضعف و بی اراده بودن او، مهریه تدبیری است از ناحیه قانون خلقت برای بالا بردن ارزش معنوی زن و قرار دادن او در سطح عالیتری. در حقیقت ارزش معنوی مهریه برای زن بیش از ارزش مادی آن است. تعابیر فقیهان امامیه درباره مبنا و ماهیت مهریه، متفاوت به نظر می‌رسد؛ از ظاهر برخی از تعابیر چنین برمی‌آید که نکاح از عقود معاوضی است و به تبع آن، مهریه در جایگاه عوض واقع می‌شود. در مقابل، تعابیر برخی فقیهان دیگر صراحت دارد که نکاح از عقود معاوضی و مهریه مانند عوض در عقود نیست. نتیجه اینکه، از نظر فقیهان امامیه، عقد نکاح از عقود معاوضی نیست و اینکه در برخی از عبارات ها، عقد نکاح مثل عقود معاوضی دانسته شده، به دلیل مترتب شدن برخی از احکام عقود معاوضی بر پاره ای از جنبه های عقد نکاح است. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق وقتی ضمن تحقیقی، نظریه‌ای در رد نظریه رایج و مشهور طرح می‌شود، ضرورت انجامش در خودش نهفته است! ضمن آن که زنی که نکاح موقت می‌کند درست است که بعضاً به خاطر دست یافتن به مهر (اجرت) است که اتفاقاً در این موارد، زن خود اصرار بر تعیین مهر، قبل یا در ضمن نکاح منقطع دارد اما در خیلی موارد نیز زنی نه به خاطر کسب مهر یا اجرت، به نکاح موقت مردی درمی‌آید و حتی از صحبت در اطراف این که مهر چی باشد، ابا و اکراه دارد! در این گونه موارد تاکید مرد بر این که حتماً باید مهر تعیین گردد تا نکاح باطل نباشد، به ویژه اگر آن مرد در ابتدای جوانی باشد که معمولاً از وضعیت مالی چندانی نیز برخوردار نیستند که بتوانند مهر درخوری را به ویژه در مدتهای طولانی‌تر، برای زن قرار دهند، زن را مکدر و ناراضی می‌کند.

حال اگر تفویض المهر در متعه راه داشته باشد، این مشکل برطرف و زن موصوف هنگام جاری کردن صیغه نکاح منقطع، در مورد مهر، خیلی راحت به مرد می‌گوید: ((هرچی بعدا خودت تعیین کردی))! همچنین در مواردی که غیر رشید (سفیه) نیاز به متعه داشته و از سویی دسترسی فوری به ولی یا قیم خود، برای تعیین مهر نداشته باشد و از طرفی ممکن است که رضایت به مهری دهد که متعاقباً مورد تایید و تنفیذ ولی با قیم خویش قرار نگیرد که مآلاً به بطلان نکاح منجر می‌گردد. این نکات ریز باعث می‌شود تا به این موضوع رسیدگی کنیم که مهریه در عقد موقت چه مبنا و ماهیتی دارد.

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

نکاح منقطع، به عنوان یکی از انواع نکاح، مورد تایید و پذیرش شرع مقدس اسلام و حقوق ایران می‌باشد. هرچند نمی‌توان این نوع نکاح را هم‌رتبه با نکاح دائم دانست، ولی تشریح چنین نهادی در کنار نکاح دائم، نشانگر حکیم بودن شارع مقدس و توجه دین مقدس اسلام به تأمین و تضمین سلامت و سعادت جامعه است که آن را با توجه به مصالح فردی و اجتماعی بنیان نهاده است، ولی تحقق یافتن این هدف نیازمند تبیین دقیق و روشن آثار حاکم بر این عقد می‌باشد که قانون‌گذار در تدوین مواد قانون مدنی به این امر توجه ننموده است و صرفاً به بیان چند ماده در خصوص نکاح منقطع اکتفا کرده است. عقد نکاح منقطع، دارای برخی آثار مالی است. مهریه، نفقه، اجرت‌المثل و ارث از جمله امور مالی مربوط به عقد نکاح است که برخی از این آثار بر نکاح منقطع نیز مترتب است و برخی از آنها، مخصوص نکاح دائم است. در نکاح منقطع، مهریه باید تعیین شود. نفقه با توافق طرفین، به زوجه تعلق خواهد گرفت. با توجه به اطلاق قانون، زوجه منقطع مستحق اجرت‌المثل می‌باشد، لیکن به این زوجه، ارث تعلق نمی‌گیرد.

۳- پیشینه تحقیق

در زیر به بیان مختصر پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل کشور پیرامون موضوع تحقیق پرداخته می‌شود:

۱- پروانه فیض اللهی، ۱۳۹۰، مهریه و نفقه به زبان ساده، تهران، انتشارات جنگل، این کتاب شامل: چکیده، فصل اول: مهریه، مقدمه، بخش اول: کلیاتی در خصوص مهر، بخش دوم: شرایط و جنبه های حقوقی مهر، بخش سوم: نحوه وصول مهریه، فصل دوم: نفقه، بخش اول: تعریف و مفهوم نفقه، بخش دوم: انفاق، بخش سوم: طبیعت حقوقی حق زن نسبت به نفقه، بخش چهارم: چه مدتی از نفقه را شوهر به عهده دارد؟ بخش پنجم: تمکین و سکونت زن می باشد در فصول این کتاب به بیان مهریه و نفقه زن پرداخته شده است.

۲- مریم فاضلی، ۱۳۹۵، مبانی فقهی و حقوقی مهریه، ایلام، نشر زاگرو، کتاب حاضر، گامی مؤثر در ایجاد و تدوین تعالیم دین اسلام در تعیین مهریه است. این کتاب در قالب سه فصل به بررسی و تبیین موضوع مهریه پرداخته است. فصل اول به منتخبی از تعاریف و اصطلاحات ضروری مهریه در حد موضوع کتاب اختصاص یافته است. در فصل دوم تحولات مهریه قبل و بعد از اسلام، و از دید قرآن و روایات مورد توجه بوده است. بررسی احکام مختلف مهریه موضوع اصلی فصل سوم است. این کتاب به بررسی یکی از حقوق و امتیازات جمع شده مالی برای زوجه به نام مهر از منظر فقهی و حقوقی می پردازد.

۳- عبدالله بهمن پوری، سهیلا جعفرپور، ۱۳۹۶، جایگاه فقهی و حقوقی مهریه در نظام حقوقی ایران با تأکید بر قانون حمایت خانواده ۱۳۹۱، در این مقاله: «لایحه حمایت خانواده در سال ۱۹۳۱ بعد از فراز و نشیبهای فراوان در سال ۱۹۳۱ به تصویب مجلس رسید. عدهای معتقد بودند که این قانون امتیازات بیشتری برای زنان قائل شده است؛ از جمله ماده ۲۲ که در مورد وصول مهریه است، تا حدودی برای آن سقف تعیین کرده است که اگر مهریه زن تا ۱۱۱ سکه بهار آزادی یا معادل آن باشد، وصول آن با توجه به ماده ۹ قانون محکومیتهای مالی است؛ ولی اگر بیش از این باشد، وصول آن مشروط به مالیت زوج است که زن باید آن را اثبات کند تا بتواند مهریه خود را به طور کامل به دست آورد. البته این گونه نیست که زن نتواند مهریه خود را بگیرد؛ بلکه طبق آنچه در قانون جدید آمده است، به دست آوردن مهریه کامل را برعهده اثبات زوجه قرار داده است. هدف از پژوهش بررسی این موضوع است.»

۴- اصغر زیرک باروقی، ۱۳۹۵، تعلیق مهریه در عقد نکاح، فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده / دوره نوزدهم / شماره ۷۴، در این مقاله: «یکی از مباحث اختلافی میان اندیشمندان فقه و حقوق عقد معلق و آثار اقسام تعلیق است. در این بین، تعلیق مهریه به دلیل اختلاف در ماهیت و نوع ارتباط آن با عقد نکاح و بطلان نکاح معلق، میتواند محل بحث و تأمل باشد که در آثار علمی این مورد بررسی نشده است. جایگاه متفاوت مهریه در نکاح موقت و دائم، آثار مختلف تعلیق در انشاء و تعلیق در منشاء، وضعیت مهریه معلق در موارد انحلال نکاح، تحقق یا عدم تحقق معلقعلیه قبل یا بعد از وقوع نزدیکی و محاسبه به نرخ روز مهریه ی معلق مباحثی هستند که در این پژوهش با روش توصیفی و تحلیلی بررسی شده اند. به اجمال میتوان گفت، تعلیق مهریه به طور مطلق نکاح موقت را باطل میکند، اما تعلیق مهریه در نکاح دائم به دلیل ماهیت قراردادی و مستقل مهریه از نکاح، ممکن است؛ هر چند تعلیق در انشاء و منشاء آثار متفاوت دارد.»

۵- محمدی، رضا، ۱۳۹۵، بررسی جایگاه مهریه در انواع طلاق، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه نراق، در این پایان نامه: «عابیر فقیهان درباره ماهیت مهریه متفاوت به نظر می رسد از ظاهر برخی از تعابیر چنین بر می آید که نکاح از عقود معاوضی است و به تبع آن مهریه در جایگاه عوض واقع می شود در مقابل، تعابیر برخی فقیهان دیگر صراحت دارد که نکاح از عقود معاوضی، مهریه مانند عوض در عقود نیست نتیجه اینکه از نظر فقیهان عقد نکاح از عقود معاوضی نیست بنابراین ماهیت مهریه عوض نیست بلکه هبه ویژه ای از جانب خداوند متعال است که مرد ملزم می شود آن را به زن پرداخت کند مراد از هبه ویژه آن است که احکام فقهی و حقوقی عقدهبه، به طور کامل بر آن مرتکب نمی شود نظر غالب در ماهیت حقوقی مهریه، مانند ماهیت فقهی آن است. عنصر اصلی طلاق خلع که مبنای ترکیب آثار شرعی و قانونی بر آن انتقال مالکیت فدیة به زوج و متقابلاً بائن بودن طلاق می شود، کراهت زن نسبت به شوهر خود است در مورد کراهت زن هم بین فقهای اسلامی اختلاف است در این طلاق تمام چیزهایی که مهریه بر آن صحیح است می تواند موضوع بذل یا فدیة نیز قرار گیرد. زن در این طلاقها (خلع و مبارات) حق رجوع به فدیة را داشته که در این صورت طلاقها تبدیل به رجعی می شود. در طلاق مبارات کرامت دو طرفه

است در اثر این کراهت که زوجین نسبت به همدیگر دارند در قبال بذل تمام مهریه و یا بخشی از آن از سوی زوجه او را طلاق می دهد.

۴- نوآوری های تحقیق

اگر در جامعه علمی و تحقیقی ایران تحقیقی و بررسی صورت گیرد مشخص و مبرهم می شود که در خصوص موضوع تحقیق و بررسی جامع و کاملی صورت نگرفته است و تحقیقات انجام شده همگی به صورت پراکنده می باشند و اکثر تحقیقات و مقالات نوشته شده در خصوص موضوع مبانی قانونی و نظری آن می باشد و به و مباحث اصلی و فقهی در آن خیلی مختصر پرداخته شده. لذا با توجه به نکات جدید و کمتر کار شده پرداخته می شود و همچنین تحلیل ها و نقدهای جدید انجام می گیرد از این لحاظ این موضوع نو و جدید می باشد

۵- اهداف تحقیق

۱. بررسی ماهیت و مبانی انواع مهریه در عقد موقت از دیدگاه حقوق و فقه اسلامی
۲. تبیین ماهیت، مبنا مهریه در عقد موقت از دیدگاه حقوق و فقه اسلامی
۳. بررسی احکام انواع مهریه در عقد موقت از دیدگاه حقوق و فقه اسلامی

۶- سوالات تحقیق

سوال اصلی

- ۱- ماهیت، مبنا و احکام انواع مهریه در عقد موقت در حقوق و فقه اسلامی چیست؟

سوالات فرعی

- ۱- مفهوم و مبانی عقد انقطاع چیست؟
- ۲- شرایط و موانع انعقاد عقد منقطع و ارکان عقد منقطع کدامند؟
- ۳- انواع مهریه و شرایط آن کدامند؟
- ۴- ماهیت مهریه در عقد منقطع چیست؟

۷- فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

۱- به نظر می‌رسد که ماهیت مهریه عوض نیست، بلکه هبه ویژه‌ای از جانب خداوند متعال است که مرد ملزم می‌شود آن را به زن پرداخت کند. مراد از هبه ویژه آن است که احکام فقهی و حقوقی عقد هبه، به‌طور کامل بر آن مترتب نمی‌شود.

فرضیه فرعی

۱. حقیقت نکاح موقت عبارت است از پیمان طرفینی مرد و زن بر ازدواج موقت بر پایه‌ی مدت مشخص و مهر معلوم

۲. شرایط نکاح منقطع عبارت است از همان شرایط نکاح دائم به اضافه‌ی وجود ارکان عقد منقطع و موانع نکاح منقطع نیز همان موانع نکاح دائم به اضافه‌ی عدم وجود ارکان عقد منقطع می‌باشد و ارکان عقد منقطع نیز عبارت است از تعیین مدت مشخص و تعیین مهر معلوم.

۳. مهر مالی است که به هنگام عقد نکاح براساس شرع و رسم و عادت تعیین می‌گردد که باید از طرف مرد به زن پرداخته شود و صداق - صداقیه - کابین و فرض هم نامیده می‌شود. مهریه بر حسب این که در زمان عقد تعیین شود یا تعیین آن به بعد موکول شود انواعی دارد. مهر المسمی، مهر المثل، مهر المتعه از این قبیل هستند.

۴. آنچه ماهیت مهر را به خوبی بیان می‌کند همان فقیهان امامیه در رابطه با آیه‌ی چهارم سوره‌ی مبارکه نساء است که با صراحت بیان می‌دارد مهر عطیه بلاعوض الهی است که به نفع زنان مستقر شده است.

۸- روش تحقیق

روش کار به صورت تحلیلی - توصیفی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای می‌باشد.

۹- ساختار تحقیق

این تحقیق شامل سه فصل می‌باشد که :

فصل اول در خصوص کلیات تحقیق می‌باشد.

فصل دوم در خصوص ماهیت، مبنا و احکام انواع مهریه در عقد موقت می‌باشد.

و فصل سوم در خصوص احکام مهریه و ضمانت اجرای آن در عقد موقت از منظر حقوق موضوعه و فقه اسلامی می باشد .

فصل اول:

کلیات و مفاهیم تحقیق

در این فصل در نظر داریم به بیان کلیات تحقیق، مفاهیم واژگان تحقیق و موارد اولیه و ابتدایی موضوع تحقیق پردازیم.

۱-۱- تبیین مفاهیم

در این قسمت به بیان تعریف واژگان اصلی موضوع تحقیق پرداخته می شود که این

واژگان عبارتند از:

۱-۱-۱- تعریف نکاح موقت

نکاح منقطع در اصطلاح فقهی «متعّه» و در عرف «ازدواج موقت» یا «صیغه» نامیده می شود، بنابراین از حیث لغوی، استعمال لفظ متعه انحصار به نکاح منقطع ندارد بلکه تنها در دیدگاه فقهی است که معنای نکاح منقطع از آن فهمیده می شود.

الف- تعریف لغوی متعه

متعّه به ضم میم: شکار و غذا که از آن بهره مند شوند. (قرشی، ۱۳۸۹، ج ۱۶، ص ۲۶۶) طریحی در مجمع البحرین می گوید: «متاع، تمتّع و متعه و تلذّد» متقارب المعنی هستند و هر آنچه از آن لذت می برند عنوان متاع دارد. (طریحی، ۱۴۲۷، ج ۶، ص ۲۰۶) أقرب الموارد این گونه نقل می کند: «متاع و متعه چیزی است که از آن انتفاع قلیل و غیر باقی برده می شود.» (الشرتونی اللبانی، ۱۴۰۳ق،

ج ۳، ص ۳۸۱)